

se prereže maternica $2\frac{1}{2}$ cm od njenega ustja z dreto prav trdo in pod to prerezo se odreže z ostrim nožem. Kar še pri materničnem ustju ostane, se potisne skozi nožnico nazaj.

Če pa vkljub vsi ti zdravniški pomoči živino vročnica vedno huje tare in ona začne vedoma pešati in slabeti, potem je živina izgubljena in naj se da konjedercu.

Poučni in zabavni del.

Iz lovske torbe.

(Spisal Julj B.)

Kaj je lepšega na svetu, nego v urah po storjeni dolžnosti svoji korakti v svobodni krasni naravi s puško v roki za zvestim psom prepeličarjem? Vsaka najmanjša stvar zanima raznega lovca; priliko ima, seznaniti se z vsemi krasotami prelepe prirode, izpoznavati to in ono žival ter opazovati jo v njenem kretanju, kadar se čuti varno pred večnim pregonom lova.

Veliko je lovcev, katerim je jedino le za pečenko; ti zasledujejo večinoma takozvano koristno divjačino, ne da bi se za njo v drugem obziru kaj brigali. To ima tudi svojo vrednost: a lovec, kateremu je prva briga izpoznavanje divjačine, njenega življenja, njenega značaja, ta je pravi lovec; sleharn dan se vrne domov z novimi izkušnjami, vesel, zadovoljen, in kadar gre zopet na lov, navdaja ga tisti tajinstveni čut, katerega pozna le pravi lovec.

Nikdo pa ne bo oporekal, da je lov na roparsko divjačino, veliko zanimivejši, nego lov na koristno divjačino. Tu vidi prazen vedoželjen lovec, kako se je boriti za vsakdanji kruh, koliko trud. Vstrajnosti zvižaje je treba, predno se doseže kak neznaten uspeh. Pač trd boj za obstanek!

Mej roparskimi živalimi zavzema pri nas prvo vrsto lisica, ker je najbolj navadna.

Kdo je ne pozna zvite lisice? Že otrok čuje od svoje matere, da je v pretečeni noči lisica odnesla najlepšega petelina ali najtežjega purana. Skoro sleharn dan se čuje tu ali tam: „Prekanjen je, kakor lisica.“ „Ta zviti lisjak!“ itd. vendar, da si je lisica kaj navadna roparska žival, je večina ljudstva pozna le po tem, kar sliši o njej, navadno so roparski napadli na kuretnino o katerih tožijo posestniki, le malo kdo pa pozna lisico iz lastne izkušnje.

Meni bilo je posebno na tem, da se seznanim kolikor možno natanko s to zanimivo živaljo. Žrtvoval sem marsikatero noč, prebil dokaj mraza ter navadil se ne dobro mero potrpljenja. Imel sem srečo. Kar sem dolgi vrsti let izkusil, to hočem zapisati. Ender ni moja naloga lisice vpisati strogo znanstveno. Podati hočem le nekaj črtic kot donesek k njeni karakteristiki, kar bodi osobito mlajšim lovcom v pouk, da bodo to žival, katero

je primeroma težko zasačati, ker je zelo previdna, lažje zasledili.

Nekateri zagovarjajo lisico kakor koristne žival. Večinoma so ti kmetiškega stanu. Znano je namreč, da pokonča lisica veliko miši, teh poljskih škodljivcev in v tem obziru je gotovo koristna, a koliko napravi tudi škode ravno kmetu, ker ima najboljšo priliko. Uverjen sem, da je škoda veliko večja, nego je korist.

V zimskem času goni glad lisico, da si ne izbirna, svoje hrane. Tedaj ji domača raca, goska, kokoš prav ako dobra, kakor mala miška. V poletnem času pa mora jinica skrbeti za tvoj zarod. Ta potrebuje čuda veliko in kolikor je kuretnine v bližini, vse gre v njeno nikdar sito žrelo, ako jo ne doleti prej kako svinčenko.

Najlepše je opazovati lisico v zimskem času, ko leži debel sneg.

Tu jo bodeš videl večkrat ob belem dnevu. kako previdno teka vprek polja, se suče, kakor afektirana gospica, vse povoha, kar vidi, se vsede in preži pred mišjo luknjo, potem se stegne, skoči in miška je njena. Pa kaj le to za njen glad! Treba je še dosti dobiti. Urno teče zopet naprej, skoči na kup gnoja, kjer upa dobiti kako kost, koplje in zbira, skoči dol in zopet gor, in ako dobi kaj, odnese je v stran ter je zavžije.

Največkrat jo boš videl ob vodi, kjer se v zimskem času najrajše zbirajo tice, kjer tudi rad kak zajček leži. To lisica dobro ve. Kjer so divje race, tam tudi lisica ni daleč, ki vse zavoha. Požre sleharn dan toliko, da bi se človek čutil.

Ko sem se približal jedenkrat na lovu vodi, kjer sem upal dobiti race, jih je kakih osem zletelo iz grma, prav izpod mene, Streljal sem dvakrat, a po drugem strelu zapazim v nasprotnem grmu lisico, katera je bila prežala na te race. Žalibog mi ni bilo časa puške zopet basati. Lisica jo je pobrala vprek travnika v gozd, kjer je sedela in me gledala. Menda ni imela posebno prijaznega pogleda za me, ker sem jo pripravil ob mastno južino.

Zopet drugikrat korakam previdno ob vodi. Zapazil sem pred seboj lisičji sledi a kmalu ugledam lisico samo, katera se je stiskala ob grmovje, kjer je grma zmanjkalo, je počepnila in se prav po trebuhu plazila naprej tako počasi, da je bilo komaj videti, da se premika. Čudno se mi je zdelo, da me ni čutila. Ko pridem bližje, zapazim na vodi tropo divjih rac, katere so se z glasnim vriščem dvignile v zrak, Lisica je sedla, ob jednom pa tudi mene zaslišala. Kakor bi mignil, je izginila.

Da ima pa lisica navadno lovsko srečo, dokazuje to, da se vidi ob vodi čestokrat ob lisičjem sledu perje od rac, kosov, jerebic, kokoši, i. t. d.

Ako je lisica posebno gladna, ima velik pogum. Videl sem lisico, ko je v snegu iskala mesne hrane. Prišel je psiček na njen sled in je skakal proti nji. Ko pride blizo, postavi se lisica na zadnji nogi ter pokaže psičku svoje ostre zobe. Psiček se ni dolgo premišljal, kar pobrisal jo je z glasnim bevkanjem.

Ne davno je prišla lisica pri belem dnevu na dvorišče hotela, kjer so jo zavohali psi ter jo gonili po vsem mestnem trgu vprek mostu v gozd.

Večkrat so videli lisico na večer prav na mestnem trgu.

Lisica ima veliko lovsko prakso. Ako čuje kak strel v daljavi, se ne zboji, marveč priteče gledat, ako bi ne bilo kaj za njo — kak obstreljen zajček, ali kaka tica.

Čestokrat se je že zgodilo, da je odnesla lisica ustreljenega zajca, pred očmi presenečenih lovcev.

Ko je bila nekoč tako predrzna, šli so lovci za njo, se ve, da lisice niso dobili, pač pa so zapazili sveže razkopano zemljo, v kateri je bil skrit baš ukradeni zajec.

Lisica ima namreč navado, da zajca zakoplje in ga poje šele, ko se je ohladil. Ako najdeš zakopanega zajca; je dobro tam čakati, ker pride lisica gotovo ponj.

Neki lovec je bil tako srečen, da je vendar jedenkrat po mnogih poskusih ubil zajca. Skočil je preko žive meje s pota na njivo, da bi zajca pobral, ter se je že naprej smejal, kako se bo z njim doma pobahal. Od veselja so se mu rosile oči. A, kaj je to? Komaj je preskočil mejo, že vidi lisico, ki urno pobira zajca — njegovega zajca! Daleč ni bil od nje, a na puško je pozabil. Plane torej k lisici, da bi jo zagrabil, a ona je že z zajcem na drugi strani meje. Lovec skoči za njo na pot, lisica pa je že zopet na njivi. Tako sta plesala nekaj časa, dokler je lovec, misleč, sedaj mora lisico ugrabiti, segel z obema rokama proti njej in je kakor je dolg in širok pal, lisica pa je imela v tem dovolj časa, da je zajca odnesla. Lovec se je komaj pobral ter si obrisal svoje od žalosti solzne oči.

Neko poletje so videli lisico sleharni dan, ko je nosila iz vasi kokoši v gozd. Jedenkrat pa je ugrabila opoldne kokoš tik hišnega gospodarja, kateri je sekal drva, ter šla z njo, dasi je kmet metal polena za njo in jo tudi jedenkrat zadel. Posrečilo se mi je, da sem našel luknjo ter da sem koj prvi dan ubil lisjaka in lisico. Mladiči so poginili v luknji. Lepo je bilo videti kako so mi kmetice iz bližnjih vasi ponujale jajec v zahvalo, da sem jih rešil toli požrešne lisice.

Pri luknji je dobiti lisico najlažje. Vender moreš biti zelo previden. Prav tiho pojdi tja. Tam se moraš tako postaviti, da te prebrisana lisica ne more ugledati od nobene strani. Treba je mirno čakati. Ako pušiš, boš čakal zaman. Lisica ne gre naravnost v luknjo. Ona pregleda prej ves svet okolu svojega doma, potem pa švigne v luknjo. Ako se čuti zasačeno, pobere svoje mladiče ob priliki, ter se preseli z njimi v drugo luknjo.

Zgodilo se je že, da je lisica pri luknjinem vhodu renčala na kmeta, ki je pogledal v luknjo, da bi se uveril po sledu, so li mladiči še v luknji ali ne.

Ako hočeš dobiti lisico v zimsknm času, poglej najpoprej takoj po prvem snegu lisičje sledove. Kamor se navadi lisica zahajati, tam jo dobiš gotovo. Kjer je naj-

več sledu, tam pomeči kosti, tice, suhih sliv ali kaj jednacega, in hodi sleharn dan gledat, kaj se je zgodilo. Dva, tri dni ne boš zapazil nič družega kakor svež sled. Lisica je bila prišla, a nastavljene hrane se ni dotaknila. Četrty dan pa je pobrala vse ter odnesla.

Da si bolj siguran, ponavljaj ta manever parkrat, potem pa hodi zvečer čakati. Najboljše je blizo gozda na pristavi.

Mraza, dolzega časa se ne smeš zbiti. Akoravno se marsikdo temu lovskemu načinu posmehuje, je vendar te najzanimivejši.

Vse je postalo mirno v bližnji vasi. Ti sediš sam zakopan v krmo, pod streho.

Srce ti bije glasno, najmanjši šum te vznemiri, na vseh straneh imaš svoje oči, dihati se ne upaš. Tu se oglasi hripava sova, ondi uka čuk, tam daleč čuje se strel iz puške tatinskega lovca. Okoli tebe se preganjajo miši in delajo v krmi tak šunder, kakor da bi se ti bližal kak medved. Sedaj jo primaha zajec. Nekaj krme se je raztrosilo po tleh. Dobra došla! Vsede se prednjo uha kviško in mirno posluša. Ne gani se! Glej ga prav mirno, ko pa počne zbirati, tedaj dvigni puško in vstrelj brez skrbi. Lisice ne boš prepodil. Zajca pusti ležati in pazi naprej. Nekaj časa bi minulo, morda četrty, morda pol ure potem pa pride zaželjena lisica. Koj, ko si jo ugledal, pritisni puško počasi in previdno na lice.

Lisica teče naravnost proti tebi, sem pa tam ji je kak grmiček na poti, ta se more mimogrede prevohati. Sedaj že čuješ cepetanje, a lisica se ustavi in gleda proti tebi. Ne zaupa preveč nočnemu miru. Previdno gre bližje. Krasno žival, — a kaj je tam na tleh? — Pečenka! Pozna se lisici, kako je prijetno iznenadena, kajti njeno kretanje je sedaj vse drugo. Blizo se pa še ne upa. Beži par korakov nazaj, potem si gre zopet od druge strani ogledat zajca. To jo miče a težko je iti blizo. Nekaj časa jo še opazuješ, potem pa pritisneš, in — Bog daj srečo! — lisica je tvoja. Ako nisi zadel, ti ne pride več nazaj; kajti dobro si zapomni, kje jej preti nevarnost.

Tako zvani „čivink“ je menda vsakomur znan. Oponaša se klie sove, s katerim se privestijo razne tice in se vjamejo na nastavljene lepenke ali se jih pa strelja. To je tudi lisici dobro znano.

Mnogokrat mi je prišla prav pred noge, a tako tiho in previdno, ter je zopet izginila, da nisem imel niti časa streljati.

Pogum pa zapelje lisico marsikaterikrat, da pozabi na previdnost. A čudno je, kako si zna ona o največ slučajih pomagati iz zadrege.

Zašla je bila neko noč v kmetiško hišo, kjer so imeli kokoši. Ropot v kuhinji je zbudil gospodinjo, katera je šla gledat, kaj je. Hišna vrata je pustila odprta. Išče in išče po veži kuhinji — nikjer nič. Tu ugleda lisico, ki se stiska v temen kotiček, naglo seže po burklje a lisica skoči v sobo in — bliskoma je bilo zunaj. Bila

je svetla noč. Lisica ni imela časa, premišljati se in je planila kar skozi dvojno zaprto stekleno okno na prosto.

Drugo potpa je morala svoj pogum drago plačati.

Neki kmet je imel obilo kokošij na podstrešji svoje hiše, katero je bilo z deščicami obito, in vrata kurnika so se udirale noter in so bila tako prirejena da so se sama zapirala. Lisica pride skozi slamnato streho v vežo in najde pot v kurnik, kjer se je vjela. Nepopisen vrišč kokošij je izgnal gospodarja iz postelje. Ta zleze v kurnik, a ko vidi lisica odprta vrata, hoče skozi nje vun planiti, toda urni kmetič zapre hitro vrata in tišči kar se da. Lisica je bila sicer že zunaj, a za rep se je bila vjela. Hipoma si ga je odgriznila in je že bila v veži, kjer jo je pričakovala gospodinja z lopato. Udariti se ni pustila, en skok, pa jo bila v — peči, kjer je še dobro gorelo, in kjer je našla smrt.

Lovci so se odpravili pred kratkim na lov. Ko pridejo do samotne hiše v gozdu, jim pravi gospodinja: „Oj, zakaj niste prej prišli, v mojem svinjaku je bilo vso noč tako lomastenje, da se nisem upala iti gledat.“

Lovec stopi k svinjaku, in ko ga odpre, vidi čudno žival švigati iz jednega kota v družega. Posrečilo se ji je izbežati, a pozoren lovec jo je vendar ustrelil. Bila je lisica. Prišla je na svinjak po kokoši. Jedna deska je je popustila in lisica je pala zato v svinjak med prašiče. To je moral biti lep ples v svinjaku, kajti lisica je bila tako oskubljena, da ni imela nobene dlake več na sebi. To čudno, nago žival so lovci na mestu zakopali, Bali so se slabih dovtipov, kakoršne mora lovec često slišati. Izvedel pa sem to vse jedno, zelo prosim častitega čitatelja, naj to tajnost — obdrži zase.

Ako človek opazuje lisico, bi večkrat dvomil o njeni previdnosti in bi ne veroval, da ima tako dober nos, kakov ga sploh hvalijo.

Neki dan sem izvedel, da so videli vsak večer, še pred solničnim zahodom, štiri lisice na njivah blizo gozda pred katerim leži travnik. Gozdni parobrek je ostro omenjen. Že sem jih čakal. Izbral sem si prostor sredi parobka pod košatim hrastom tako, da sem mogel pregledati ves travnik. Listje sem popolnoma odstranil, da bi ne šumelo, ko bi se obrnil. Solnce je bilo še videti. Oglasi se najprvo kos v gozdu, potem srakoper na kolu sredi njive. Ti glasi so mi bili znani. Tiča sta naznaila prihod lisice. In res! Kakih sto korakov na levo pride lisica iz gozda, postoji in ko čuje na oddaljeni njivi kopanje, se obrne in gre naravnost proti meni. Vsako jamico, vsak grmiček je porabila v svoje varstvo a dasiravno je bila od mene še komaj pet korakov me ni zavohala. In ubil sem jo. Komaj pet minut potem mi pride mlada lisica, nič večji od mačke, prav za hrbet. Poslal sem jo za materjo.

Drugi dan sem stal sredi travnika, misleč, da lisice več ne bo, kar ugledam kakih 150 korakov pred seboj lisico, ki teče ob gozdni periferiji proti meni. Sredi travnika nisem mogel ostati. Kar se je dalo previdno, sem se spravil toliko do gozda, da me je samo jedna veja

čez prsa pokrila, sicer sem bil popolnoma prost. Lisica mi pride skoraj prav do nog — in ni potreboval več pozornosti.

Korakal sem nekega dne po deželni cesti na lov. Ko pridem za prvo vas, vidim prav na prostem lisico, ki je lovila miši. Kaj sem hotel? Kar spustil sem se na štiri in se plazil do bližnje seči, kjer sem čakal. Lisica pride čedalje bližje, imel sem jo že na trideset korakov — mrz je bil, prsti so bili trdi, malo občutni in kar — zagrmí strel iz puške — v zrak. Lisica se spusti v beg jaz pomerim po njej, a bila je že 118 korakov od mene ko se ustavi in pogleda proti meni nazaj — tisti hip pa je dobila svinca v uho in srce, da je na mestu obležala.

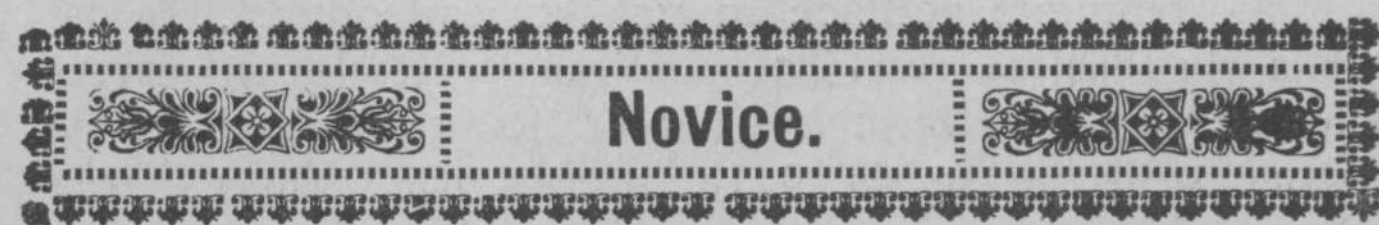
Utegnil bi kdo reči, da govorim latinski, a ni mi za to, da bi s tem dokazoval, kako izvrstno nese moja piperca, ali kako znam streljati — bil je srečen slučaj a lisico karakterizuje ta slučaj — njena neprevidnost po prvem strelu jo je ugonobila.

Sicer ima lisica jako trdo življenje. Dobila je že ves strel v glavo tako, da ji je spodna čelust proč odletela in ji je jedno oko izteklo, pa vendar je ušla.

Neki lovec je nosil ustreljeno lisico že par ur na hrbtu. Že ko se je priplizil svojemu domu, je čutil, da ga nekdo zadej cuka. Obrne se parkrat. a ne vidi nikogar — ko pa je prišel do živega, je moral lisico še jedenkrat ubiti.

Takih in enakih slučajev pripeti se mnogo.

Lahko ki se še marsikaj zapisalo, a te vrstice, dasi ne prenašajo znabiti nič novega, naj zadoščajo v boljše izpoznavanja naše krasne roparice, katero popolnoma zatreti bi bilo škoda, tako za kmeta, kakor za lovca

Novice.

— **Osobna vest.** Kandidatura kranjskega dež. predsednika ekselence barona Heina za mesto graškega namestnika se ni obistinila, kakor tudi ne kandidatura tržaškega namestnika grofa Goëssa. Oba ostaneta na svojih mestih, v Gradec pa pride dež. predsednik iz Šlezije grof Clary, ki je sicer jeden najmlajših deželnih šefov.

— **Cerkvene vesti.** Č. g. Fran Rajčevič, ekspozit v Trnju, je prezentiran za župnijo Grahovo. — Začasno je stopil v pokoj č. g. Martin Nemanič, kapelan v Mirni Peči.

Jubilejne kolajne (medalje) Okoli 3 milijone 40.000 kolajn bo dne 2. decembra t. l. razdanih za spomin na cesarjev 50letni vladarski jubilej. Zlatih jubilejnih kolajn se je skovalo le 50, a še teh ne bodo razdali vseh, ker ni dovelj opravičencev. Vsaka zlata kolajna stane okoli 500 gld. Dobe jo tisti, ki služijo 50 ali več let zdržema cesarju. Na dvoru jo dobi poleg vladarja le še nadvojvoda Rainer. Vse kolajne skupaj stanejo okoli 1 milj. gold., kateri da cesar iz svoje privatne blagajne.

— **God pokojne cesarice** se je minolo soboto malone praznoval z mašami, katerih se je ljudstvo v velikem številu udeleževalo.

— **Narodna šola družbe sv. Cirila in Metoda v Velikovcu** šteje letos 151 učencev in učenk in to navzlic silni agitaciji naših narodnih nasprotnikov.